

A mezőfényi keresztnévek a kétnyelvűség tükrében

1. Bevezetés. – Írásom szülőfalum, Mezőfény (r. Foieni) mai hivatalos keresztnévanyagának vizsgálatával foglalkozik. Mezőfény a nagykárolyi síkságon, a Nagyalföld keleti határán, Románia északnyugati részén fekszik. Közigazgatásilag a település Szatmár megye része, a megyeszékhelytől, Szatmárnémetitől 39 km-re dél-nyugat irányába. A feldolgozott névanyagot 2009 nyarán gyűjtöttem össze. Első lépésben a község polgármesteri hivatalát kerestem fel, tőlük a falu lakosságának a gazdasági lajstromok alapján elkészített teljes névlistáját kaptam meg, amin a névviselők család-, illetve keresztnéve, valamint születési dátuma volt feltüntetve. Az anyag 1865 személy nevét öleli fel; egy élő névanyaggal van dolgunk, azoknak a személyeknek a család- és keresztnévét tartalmazza, akik a gyűjtés során a településen éltek. 251 féle családnév és 319 féle keresztnévet sikerült összegyűjtenem, a keresztnévek nemek szerinti eloszlása a következő: 132 férfi, illetve 187 női keresztnév.

Az összegyűjtött névanyagon belül négy generációs csoportot különítettem el a névviselők kora alapján. Ezek a csoportok a következők: 0–15, 16–31, 32–63, illetve 64–95. A névviselők kora szerint tehát ebbe a négy: I., II., III. és IV. generációs csoportba soroltam be a keresztnéveket a vizsgálatom során.

Írásomban azt vizsgálom, hogy a kétnyelvű környezet és az államnyelv (román) milyen hatással van a dominánsan magyar anyanyelvű közösség névanyagára.

2. Településtörténeti adatok. – A falu történetére vonatkozó adatokat MERLI RUDOLF monográfiája alapján mutatom be (MERLI 2001). A lakosok rengeteget szenvedtek a török hódoltság idején. 1594-ben rátört a vidékre a tatár horda. Az itt élők nagy része meghalt, akik életben maradtak, azok mindegyiket elvesztették, mindezek után még a császár seregei is megjelentek. Községek egész sora néptelenedett el az 1690-es évek végére a Károlyiak birtokán. Kálmánd, Vállaj, Mérk, Kigye, Ömböly, Vada, Domahida, Mezőfény, Mezőpetri mind virágzó falvak voltak, de a sok szenvedés után már csak pár család maradt a településeken. Gróf Károlyi Sándor kezdeményezésére kezdik az elnéptelenedett falvakat újratelepíteni. Mezőfény nem tartozott a teljesen elnéptelenedett falvak közé, de a kevés megmaradt lakosság nem tudta a földeket megművelni. A gróf a megmaradt magyar jobbágyokat Szentjánosra telepítette át, mielőtt még a svábokat behozta; célja az volt, hogy tiszta sváb falvakat hozzon létre. A család ügynököket küldött Németországba, akik összegyűjtötték az útra vállalkozó embereket; 1720-ban két ügynök 27 családdal érkezett Württembergből Mezőfényre. Minden betelepült család Károlyi Sándortól egy külső és egy belső területet, egy hold erdőt és végül egy hold szőlőt kapott; minden családnak biztosítva volt tehát a megélhetése. Hetvenöt család települt be Mezőfényre, ők az ősgazdák, tőlük ered a falu mai törzslakossága. A svábokra jellemző a szülői

házhoz való erős ragaszkodás, több generáció él egymás mellett egy házban. Az 1980-as évekig nagyon kevés és ritka esetben történt meg, hogy egy család elhagyja lakhelyét, hogy más helyre költözzön. A közösség nagyon összetartó, nem szívesen és nehezen engedik be az új lakosokat, a „bevándorlókat”.

A legutóbbi, 2001-es népszámlálás adatai szerint Mezőfény lakosainak száma 1883, amelyből 1043 magyar, 786 sváb, 53 román, 1 cigány. A lakosság száma évről évre csökken, a fiatalok nagyon sok esetben a közeli városokban keresnek megélhetési lehetőséget. Azért tartom fontosnak bemutatni a falu történetét, mert ez a közös eredet nagyban befolyásolja a személynévanyagot. A közösség családnévállományában nagy számban vannak jelen a német eredetű nevek, ilyen például: *Baumgartner, Binder, Fischer, Fleisz, Gndt, Hartman, Heinrich, Herman, Hund, Kaltembacher, Keizer, Kessenheimer, Kinczel, Knecht, Koch, Leiblinger, Ludescher, Meczner, Müller, Pusch, Schnell, Schradi, Schvarcz, Starmüller, Steiger, Strausz, Teiszler, Tempfli, Vachter, Veibel*. Azt is fontos kiemelni, hogy az első négy leggyakoribb családnév is német eredetű: *Heinrich, Gndt, Tempfli, Fischer*. Jól látszik, hogy a falu törzslakosságának közös eredete ma is érezhető a családnévállományban. Ugyanez figyelhető meg a keresztnévek esetében is. A férfi keresztnévanyagban is találunk német, illetve germán neveket, például: *Albert, Ede, Edmund, Edvin, Egon, Erhard, Ewald, Gellért, Gerhard, Gilbert, Harald, Helmut, Henrik, Herold, Jürgen, Lenard, Manfred, Rajmund, Rajnald, Reinhard, Romuald, Rudolf, Vendel, Vilhelm, Walter* stb. Hasonlóképpen a női névanyagban: *Adelhaida, Adelinda, Alojzia, Ediltrud, Elza, Emma, Erna, Frida, Gerda, Gerlinde, Gertrud, Hannelore, Hedviga, Helga, Hilda, Hildegard, Imelda, Ingrid, Kinga, Linda, Otília, Vilma* stb.

A névanyagban megfigyelhető tehát a közös eredet hatása, nemcsak a családnévek, de a keresztnévkincs esetében is. A vizsgálatok során fontosnak tartom mindig szem előtt tartani azt a tényt, hogy ugyan egy magyardomináns, de magyar–sváb–román település névrendszere a vizsgálat anyaga. Ennek a dolgotnak keretén belül a német–román hatással nem áll módomban foglalkozni.

3. Kétnyelvűség és névhasználat. – Ebben a részben azt vizsgálom meg, hogy a kétnyelvű környezet, illetve az államnyelv (a mi esetünkben a román) mennyire és milyen formában hat a dominánsan magyar anyanyelvű közösség névanyagára.

A) Az államnyelv, illetve a közösségben élő személyek kétnyelvűségének a hatása a névanyagban jelen lévő névvariánsok mentén érhető tetten. Fontos kiemelni, hogy ezek hivatalos nyelvi síkon élő változatok. A szóbeliségben, a mindennapi névhasználatban a közösség tagjai a nevek magyar változatait használják egymás megnevezésére, tehát a keresztnévek román metanyelvi párjai a hivatalos írásbeliségben élő változatok. Az általam megvizsgált közösség névvivői túlnyomórészt magyar anyanyelvűek, ennek ellenére nagyon sok a román nyelven bejegyzett keresztnév a hivatalos névanyagban, mindez tehát a környezet kétnyelvűségének köszönhető és az államnyelv számlájára írható. A kétnyel-

vűség meglelte automatikusan felveti a nevek lefordíthatóságának a problémáját. J. SOLTÉSZ KATALIN szerint a tulajdonnév egyedi létezőt jelöl, és annak a nyelvnek a rendszeréhez tartozik, amelyhez az általa jelölt névtulajdonos (J. SOLTÉSZ 1967: 280). Ha egy név valamilyen okból túllép az adott nyelv határain, akkor a többi nyelvnek azzal a nehézséggel kell szembenézni, hogy hogyan illessze be saját nyelvébe; idegen elemként változatlanul használja, vagy próbálja meg lefordítani. A tulajdonnév lefordítása során más nyelv eszközeivel nevezük meg ugyanazt az egyedi denotátumot (i. m. 281). A tulajdonneveket jelentésstruktúrájuk alapján három fő típusra lehet felosztani, ez határozza meg, hogy miképpen lehet őket lefordítani. Számunkra a keresztnévek szempontjából az első csoportnak van kiemelt fontossága: a jelneveknek. Ezeknek nincs közszoí jelentésük, ezért fordításukról nem beszélhetünk ugyanolyan értelemben, mint a közsavak esetében. Sok névnek megvan a megfelelője más nyelvekben, amelyekkel helyettesíthető, ha arra szükség van. Fordítás helyett tehát ezekben az esetekben helyettesítéssel élhetünk (a névfordítás problémájáról lényegi összefoglalót lásd VÖRÖS 2007).

A hivatalos nyelvi síkon megjelenő névvariánsokat véleményem szerint a különböző nyelvi változók analógiájára lehet leírni. (A nyelvi változókról lásd KISS 1995: 62, WARDHAUGH 1995: 124.)

B) A románul anyakönyvezett nevek vizsgálata során fontosnak tartom kiemelni a hivatalosság és a múltbeli anyakönyvezési szabályok szerepét. Románia ma is érvényes 1991-es alkotmánya 1. cikkelyében kimondja: „Romániában a román nyelv a hivatalos nyelv”, a nemzeti kisebbségek által beszélt nyelv tehát csak másodlagos helyen áll. Románia és Magyarország 1996-ban kötötte meg az ún. Alapszerződést, ez egy államközi megállapodás. „A 15. szakasz (3) pontja a nemzeti kisebbségek anyanyelvhasználatára vonatkozik. Eszerint a felek tiszteletben tartják a nemzeti kisebbségek nyelvi jogait, lehetővé teszik, hogy az anyanyelvüket a magán- és közéletben, beszélt és írott formában egyaránt szabadon használhassák, biztosítják az anyanyelv elsajátításának feltételeit és az anyanyelvű állami oktatást minden szinten és formában, biztosítják továbbá az anyanyelv használatát a helyi közigazgatási és bírói hatósággal való kapcsolataiban, valamint a helységnevek, utca nevek anyanyelvi formáinak használatában. Feltétel nélkül elismerik a névválasztás és a névhasználat jogát” (PÉNTEK–BENŐ 2005: 98 – Kiemelés tőlem. H. H. A.). PÉNTEK JÁNOS és BENŐ ATTILA szerint Románia nem teljesítette ezt a kötelezettségét a mai napig sem, „hiszen egyrészt számos törvény a pozitív előírások mellett korlátozó jellegű is, [...] másrészt a nyelvhasználat szabadsága ténylegesen, a közéletben, és különösen a nyelv írott változatában szörványosan vagy csak erős megszorításokkal érvényesül” (i. m. 98).

1989 előtt jellemző volt, hogy a magyar nemzetiségű gyerek nevét akár a szülők megkérdezése nélkül is románul jegyezték be az anyakönyvi kivonatba. Mivel az anyakönyvben feltüntetett névforma számít hivatalosnak, a későbbiekben ez alapján állították ki a további dokumentumokat. A 2003. évi 41. kor-

mányrendelet szabályozta, hogy azok a személyek, akiknek a neve nem az anyanyelve helyesírási szabályai szerint lett anyakönyvezve, azok széljegyzettel kiigazítást kérhetnek. Ezt azonban bizonyos ideig csak bírói végzéssel lehetett elérni. Változást hozott a 2006. évi 117-es törvény, amely az anyakönyvek kijavítását a polgármesterek hatáskörébe utalta. Ennek a két jogszabálynak köszönhetően azokon a településeken, ahol a magyarság eléri a 20%-ot, egy magyar nyelvű levéllel lehet kérvényezni a név kiigazítását (lásd <http://www.nyelvijogok.ro/nevatiras.html>).

Megfigyeléseim szerint sem az 1996-os államközi megállapodás, sem a fentiekben felsorolt rendeletek nem hoztak változást ezen a téren, nem figyelhető meg a vizsgált névanyagban semmiféle pozitív fordulat, a román nyelvi variánsok száma nem csökkent. Ennek több oka is lehet: a névadó közösség nem tud erről a jogáról, vagy csak egyszerűen nem fordít figyelmet arra, hogy a név magyar nyelven legyen bevezetve az anyakönyvbe; harmadik lehetőség, hogy még mindig akadályozva vannak ebben.

C) A kisebbségi helyzetben élők névanyagát kontaktushatások érik. VÖRÖS FERENC hangsúlyozza, hogy ezek a kontaktushatások „az anyaországától eltérő névélettani jelenségeket” hoznak felszínre (VÖRÖS 2004: 367). Amint már láthattuk, a kontaktushatás egyik eredménye a magyar névanyagban megjelenő névvariánsok. Két nagy csoportot különíthetünk el eszerint a névnyagon belül: lexikális és helyesírási változókat.

1. Lexikális változók alatt azokat a névvariánsokat értem, amelyeknek az adott névrendszerben magyar és román nyelvű változatai is megfigyelhetők. A lexikális változók körébe tartoznak a következő női keresztnévek: *Anna – Ana, Angéla – Angela, Bianka – Bianca, Délia – Delia, Edit – Edita, Emília – Emilia, Erika – Erica, Erzsébet – Elisabeta, Eszter – Estera, Etelka – Etelca, Éva – Eva, Gabriella – Gabriela, Gizella – Ghizela, Ibolya – Viorica, Ilona – Elena/Ileana, Izabella – Izabela, Julianna – Iuliana, Katalin – Catalina/Ecaterina, Klára – Clara, Kornélia – Cornelia, Krisztina – Cristina, Margit – Margareta, Mária – Maria, Monika – Monica, Nikoletta – Nikoleta, Nóra – Eleonora, Renáta – Renata, Rozália – Rozalia, Teréz – Terezia, Valéria – Valeria, Veronika – Veronica, Zsuzsanna – Susana*. A 187 keresztnévből 32 él lexikális variánsokban a hivatalos névanyagban, ez a teljes névrendszer 17,11%-át teszi ki. Hasonlóképpen a férfinevek között: *Antal – Antoniu/Anton, Béla – Adalbert, Ernő – Ernestin, Ferenc – Francisc, Gábor – Gavril, György – Gheorghe, Imre – Emeric, István – Ștefan, János – Ioan, József – Iosif, Károly – Carol, Krisztián – Cristian, Lajos – Ludovic, László – Vasile/Ladislau, Mihály – Mihai, Pál – Pavel/Paul, Péter – Petru, Sándor – Alexandru, Tibor – Tiberiu*. A 132 férfinévből 19 keresztnévnél van lexikális variánsa, ami a teljes férfi keresztnévanyag 14,39%-át teszi ki.

A lexikális variánsok esetében tendenciaszerűen megfigyelhető, hogy a román nyelvű változat gyakrabban fordul elő, mint a magyar nyelvű.

1. táblázat

Az első tíz leggyakoribb női és férfi keresztnév magyar, illetve román nyelvű változata nevenkénti gyakoriság szerint

	Magyar	Román			Magyar	Román	
Mária	5	173	Maria	István	34	44	Ștefan
Margit	6	46	Margareta	Ferenc	9	44	Francisc
Erzsébet	7	42	Elisabeta	János	8	40	Ioan
Éva	11	33	Eva	László	19	25	Ladislau/ Vasile
Anna	8	26	Ana	József	2	31	Iosif
Katalin	7	18	Catalin/ Ecaterina	Sándor	7	20	Alexandru
Valéria	6	11	Valeria	Tibor	7	12	Tiberiu
Ilona	3	14	Elena/ Ileana	Mihály	4	14	Mihai
Gabriella	1	10	Gabriela	György	4	9	Gheorghe
Klára	1	6	Clara	Pál	3	9	Paul/ Pavel

E tendencia alól kivételként említhetjük meg a *Mónika* és *Erika* neveket, amelyek esetében a magyar nyelvű variáns van többségben (*Mónika* 11 magyar, 6 román, *Erika* 5 magyar, 3 román), illetve a *Gábor* és a *Péter* keresztnéveket (*Gábor* 20 magyar, 4 román; *Péter* 10 magyar, 3 román). A lexikális változók csoportjába tartozó nevek esetében egy adott nemzedékhez való tartozás nem befolyásolja a magyar–román névváriánsok gyakoriságát. Az előzetes hipotézisem, hogy a magyar nyelven bejegyzett nevek a fiatalabb generációkban gyakrabban fordulnak elő, nem állja meg a helyét; nincs összefüggés az életkor és az adott név lexikális variánsai között. Fontos azonban megjegyezni, hogy ezek a nevek a III., illetve a IV. generációban fordulnak elő a legtöbbször, lehetséges tehát, hogy ezzel is magyarázható ez a jelenség.

A román nyelvű variánsok körén belül újabb változatokat figyelhetünk meg mindkét nem névanyagában. Ezeket a neveket AURELIA BĂLAN MIHAILOVICI Dictionar Onomsatic Creștin című munkája alapján mutatom be. A névkinsben a *Katalin* magyar fővariánsnak két román nyelvű változata is megfigyelhető: *Ecaterina* és *Catalina*. A szerző bemutatja az *Ecaterina* női keresztnévet, ennek egy későbbi variánsaként írja le a *Catalina* nevet, amelyet először 1495-ben jegyeztek le egy román szövegben. A két román névváriáns közül a *Catalina* megterheltségi foka a magasabb, ezt a keresztnévet 12 személy viseli, ezzel szemben az *Ecaterinát* feleannyian, csak 6 személy. Az *Ilona* név esetében is két román nyelvű variáns él a névanyagban: *Elena* és *Ileana*. BĂLAN MIHAILOVICI az *Elenát* tekinti fővariánsnak. Megjegyzi, hogy a XV. századtól van jelen az *Ileana* névforma. Megterheltségük szempontjából az *Ileana* vezet, 9 személy viseli ezt a nevet; a IV. generációban csak ketten, de utána megugrik a népszerű-

sége, a III. generációban már 6 névviselőt találunk. Ezzel szemben az *Elena* keresztnévet csak a IV. generációban találjuk meg, a későbbiekben nem szerepel egy nemzedék körében sem.

A román nyelven lejegyzett férfinévek között is különböző variánsokat találunk, például: *Pavel* – *Paul*. A szerző névszótárában a *Pavel* keresztnévet emeli ki címszónak, a *Pault* pedig egy névvariánsnak tartja, ami a XV–XVI. században bukkant fel. A mezőfényi névanyagban a gyakoriság szempontjából a *Paul* névvariáns áll az élen, 8 személy viseli ezt a keresztnévet, ezzel szemben a *Pavelt* csak egy, ez a névviselő a IV. generáció tagja. Két román nyelvű névváltozata van az *Antal* keresztnévnek is: *Anton* – *Antoni*. BÁLAN MIHAILOVICI szerint az *Anton* nagyon régi név, 1374-ben már feltűnt bizonyos okiratokban; az *Anton* egy névformájának tekinti az *Antoni*-t. A román nyelvű nevek között is találunk helyesírási változókat, például a *Stefan*, *Calin*, *Ionut* keresztnévek esetében nincsenek ékezetek.

2. A helyesírási változók csoportjába azok a keresztnévek tartoznak, amelyeknek az adott névanyagban nemcsak a norma szerinti helyesírási formájuk van jelen, hanem egy másik variánsuk is; ezeknél a névvariánsoknál az esetek nagy többségében elmarad az ékezet. Normatív forma, normatív névhasználat alatt azoknak a neveknek a használatát értem, amelyeket a hivatalos névadás során elfogadnak. Itt az MTA Nyelvtudományi Intézete által anyakönyvi bejegyzésre alkalmasnak minősített utónevek jegyzékét vettem alapul (lásd <http://www.nytud.hu/oszt/nyelvmuvelo/utonevek>).

Ebbe a csoportba sorolhatjuk a következő neveket: *Anikó* – *Aniko*, *Annamária* – *Annamaria*, *Beáta* – *Beata*, *Enikő* – *Eniko*, *Gyöngyi* – *Gyongyi*, *Ildikó* – *Ildiko*, *Judit* – *Judith*, *Márta* – *Marta*/*Mártá*, *Noémi* – *Noemi*, *Réka* – *Reka*, *Tímea* – *Timea*, *Tünde* – *Tunde*. Ebbe a csoportba 12 név tartozik, ez a teljes anyag 6,41%-át teszi ki. Az itt felsorolt névváltozatoknak mindkét párja jelen van a keresztnévanyagban.

A férfinévek közül a következők tartoznak ebbe a csoportba: *Aladár* – *Aladar*, *Attila* – *Atila*, *Balázs* – *Balazs*, *Béla* – *Bela*, *Dénes* – *Denes*, *Erik* – *Erick*, *Gábor* – *Gabor*, *Gergő* – *Gergo*, *György* – *Gyorgy*, *István* – *Istvan*, *Károly* – *Karoly*, *Krisztián* – *Krisztian*, *László* – *Laszlo*, *Lóránt* – *Lorant*, *Márk* – *Mark*, *Ottó* – *Otót*/*Otto*, *Pál* – *Pal*, *Patrik* – *Patrich*, *Péter* – *Peter*, *Róbert* – *Robert*, *Sándor* – *Sandor*, *Szilárd* – *Szilard*, *Tamás* – *Tamas*, *Zoltán* – *Zoltan*. Tehát 24 olyan keresztnév van a névanyagban, amelyek között bizonyos helyesírási eltérések figyelhetők meg, ezek a teljes névrendszer 18,93%-át teszik ki. Az imént felsorolt keresztnévvariánsok mindkét eleme megjelenik a névanyagban. A keresztnévkincset megvizsgálva megállapíthatjuk, hogy nincs összefüggés a nemzedék szerinti megoszlás és a normatív névhasználat között (a férfi keresztnévek esetében egy név kivételt képez, ez pedig az *Attila*, az I. generációban 1, a II-ban 5, a III-ban pedig 13 személy viseli ezt a nevet; ezzel szemben az *Atila* névvariánsst csak egy személy viseli, ő a III. generáció tagja). Tehát itt is, akárcsak a női keresztnévek esetében nem állja meg a helyét az az előfeltevés, hogy a fiatalabb

generációkba tartozó személyek névformái azonosak lennének a normatív min-tával.

A helyesírási változók közé tartozó neveket megvizsgálva szembetűnik, hogy a csoporton belül két alkategória különíthető el; az első csoportba azok a nevek tartoznak, amelyek a normatív formától abban térnek el, hogy nincsenek ékezetrel ellátva. Ilyen típusú neveket mind a két nem névanyagában találunk, például: *Agnes, Agota, Aniko, Apolonia, Beata, Borbala, Delia, Eموke, Lidia, Natalia; Aladar, Aron, Gergo, Daniel, Denes, Gergo, Lenard, Szilard* stb. A második kategóriát azok a keresztnévek alkotják, amelyeknek idegen az íráskéjük, az írásformájuk; ezek újonnan átvett, idegen eredetű keresztnévek. Ebben az esetben az anyakönyvvezető vagy a névválasztó sem nem a magyar, sem nem a román, hanem más nyelvek helyesírási szabályait vette alapul. Például a következő nevek esetében: *Denis, Emily, Iris, Jennifer, Kety/Keathy, Kyra, Mandy, Meggie, Melanie, Melissa, Mercedes, Sanda, Sara, Vanessa; Erick, Ewald, Gerhardt, Denis, Michel, Miguel, Patrich* stb.

3. Olyan variánsok is megfigyelhetők a névanyagban, amelyeknek csak az egyik eleme bukkan fel a névkészletben, és az nem a normatív forma, például: *Agnes, Agota, Borbala, Eموke, Zsófia* stb. Ezeknek a neveknek csak ez az egy formájuk van jelen a névanyagban, ékezetrel ellátott variánsuk nem található meg a névkorpuszban. Az ebbe a csoportba tartozó nevek gyakorisága igen alacsony, legtöbb keresztnév esetében csak egy-két névviselővel számolhatunk. Valószínűleg e nevek gyakoriságának alacsony volta lehet az oka annak, hogy más változataikkal nem találkozunk. A kétnyelvű környezet és az államnyelv erőteljes hatására megváltozik a név írásképe; elmarad a név írásformájában az ékezet. Ilyen típusú nevek a férfi keresztnévek között: *Adam/Adám, Ahim, Akos, Andras, Armand, Aron, Benjamin, Daniel, Ernő/Erno, Felix, Florian, Janos, Jozsef, Marko, Matyas, Mihaly, Mozes, Remusz, Richard* stb. Olyan neveket is találunk ebben a csoportban, amelyekről lemaradt az ékezet, de más betűk még a magyar írásképet tükrözik, például: *Matyas, Mihaly, Karoly*. Mindhárom esetben hiányzik az ékezet, de a magyar kétjegyű mássalhangzó még jelen van a név írásképeiben. Fokozatosan veszítik el ezek a keresztnévek a sajátosságosan magyar írásjegyeiket. Első lépésként az ékezet tűnik el, feltehetőleg ezt követi az egyéb sajátosságok elvesztése.

A közösség névanyagában hivatalos síkon olyan neveket is találunk, amelyek csak román írásváltozatban fordulnak elő, például: *Adriana, Anica, Apolonia, Camelia, Claudia, Cosmina, Dolores, Florica, Francisca, Iolanda, Irina, Lavinia, Lucia, Magdalena, Nadia, Natalia, Mariana, Otilia, Rozalia, Sanda, Simona, Stefania, Roxana*. 23 ilyen keresztnév található a névkincsben, amelynek tehát magyar variánsa nem él a hivatalos névanyagban; ez a teljes anyag 12,29%-át teszi ki. Hasonlóan a férfinévek között: *Adrian, Augustin, Calin, Constantin, Flaviu, Ionut, Laurențiu, Mircea, Radu, Sebastian, Sorin*. Ezen a ponton is megfigyelhetjük, hogy a környezet kétnyelvűsége és az államnyelv milyen nagy hatással van a dominánsan magyar névanyagra.

4. Összefoglalás. – A kisebbségi helyzetben élő magyarság névanyagát, ebben az esetben a mezőfényi közösség névanyagát kontaktushatások érik. Annak ellenére, hogy egy dominánsan magyar anyanyelvű település névkincse a vizsgálat tárgya, sok esetben a magyar név román metanyelvi párja van feltüntetve a hivatalos dokumentumokban. Számtottevő kontaktushatások érik ezt a névanyagot, melyek következtében lexikális és helyesírási variánsok jelennek meg. Röviden az e jelenségek mögött álló jogi kérdéseket is megvizsgáltuk; láthattuk, hogy a legtöbb esetben papíron ezek a jogszabályok megengedő jellegűek, a valóságban azonban mégsem ilyen egyszerű a helyzet. Láthattunk példát arra is, hogy a IV. generációban az adott keresztnévet magyar nyelven tüntetik fel, igaz nem sok esetben (lásd *Margit* név a IV. generációban 5 magyar és 21 román, de ez az 5 is tudja bizonyítani, hogy nem volt lehetetlen akkor sem a nevek magyar nyelvű bejegyzése a hivatalos iratokba), akárcsak az I-ben. A Nemzeti és etnikai kisebbségek utónévkönyvében olvashatunk az ide kapcsolódó magyarországi jogszabályokról: „A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (kisebbségi törvény) 12. § (1) bekezdése szerint a kisebbséghez tartozó személynek joga van saját és gyermeke utónevének szabad megválasztásához, családi és utónevének anyanyelve szabályai szerinti anyakönyvezéséhez, és annak – jogszabályban meghatározott keretek között – hivatalos okmányokban való feltüntetéséhez” (SZABÓ 2004: 7, vö. RAÁTZ 2004, 2005). Ugyanez a típusú szabadság jellemezte a román jogszabályokat is ebből a szempontból már az 1960-as évektől. Az azonban már más kérdés, hogy hogyan működött a valóságban ez a szabály. Nagyon sok esetben a szülők nem ismerték, ezért nem is élhettek ezzel a jogukkal, vagy egyszerűen nem tartották fontosnak, hogy ragaszkodjanak a magyar névforma helyes beírásához, nem vállalták az ezzel kapcsolatos intéznivalókat, esetleg nehézségbe ütköztek.

A hivatkozott irodalom

- Anyakönyv kiigazítása (Név magyar formára történő kijavítása) Deák Levente összeállítása nyomán. URL: <http://www.nyelvijogok.ro/nevativras.html>. [Letöltve: 2011. 05. 12.]
- Az MTA Nyelvtudományi Intézete által anyakönyvi bejegyzésre alkalmasnak minősített utónevek jegyzéke. URL: <http://www.nytud.hu/oszt/nyelvmuvelo/utonevek>. [Letöltve: 2011. 04. 12.]
- BĂLAN MIHAILOVICI, AURELIA 2003. Dicționar Onomastic Creștin. Repere etimologice și martirologice. Editura Minerva, București.
- KISS JENŐ 1995. Társadalom és nyelvhasználat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- MERLI RUDOLF 2001. Mezőfény története. K.n., h.n.
- PÉNTEK JÁNOS – BENŐ ATTILA 2005. Nyelvi jogok Romániában. In: PÉNTEK JÁNOS – BENŐ ATTILA szerk. Nyelvi jogi környezet és nyelvhasználat. A Szabó T. Attila Nyelvi Intézet Kiadványai 2., Kolozsvár. 95–121.
- RAÁTZ JUDIT 2004. A néviselés szabályozása – új névformák. In: FARKAS FERENC szerk. Magyar névtani kutatások itthon és határon túl. Kiadja a Magyar Nyelvtu-

- dományi Társaság, a Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar, a TIT Jász-
sági Szervezete, a Jászok Egyesülete, Budapest. 106–13.
- RAÁTZ JUDIT 2005. Nemzetiségi utónévkönyvek. Névtani Értesítő 27: 322–8.
- J. SOLTÉSZ KATALIN 1967. A tulajdonnevek lefordíthatósága. Magyar Nyelvőr 280–92.
- SZABÓ VILMOS 2004. Előszó. In: S. DÁVID EMESE szerk. Nemzeti és etnikai kisebbségek
utónévkönyve. Aranyhal Könyvkiadó, Budapest. 7–8.
- VÖRÖS FERENC 2004. Névpolitika a Felvidéken. In: BALÁZS GÉZA szerk. A magyar nyelvi
kultúra jelene és jövője I. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest. 367–81.
- VÖRÖS FERENC 2007. Névfordítás és névváltogatás kétnyelvű környezetben. In: HOFF-
MANN ISTVÁN – JUHÁSZ DEZSŐ szerk. Nyelvi identitás és a nyelvi dimenziói. Nemzet-
közi Magyarságtudományi Társaság, Debrecen–Budapest. 185–99.
- WARDHAUGH, RONALD 1995. Szociolingvisztika. Osiris Kiadó – Századvég Kiadó, Bu-
dapest.

HAINDRICH HELGA-ANNA (h_helga15@yahoo.com)

The First Names of Mezőfény in Consideration of the Bilingualism

The thesis of the article is how bilingualism and the majority language affect a community's name base which consists of dominantly Hungarian native speakers. She works with a present time name base, which was collected by her. She summarizes the history of the community, because the root of common origin of this community is still present. Because of bilingualism and the majority language different name variants appear in the name base. The author examines the legal background of name giving in consideration to minority position. The majority of the laws in connection this field can be characterized by a permissive nature, in spite of the fact that there are many cases when a newborn is a child of Hungarian native parents, yet authorities tend to use the Romanian metalingual counterpart of the Hungarian original, or fail to apply Hungarian orthography when registering the birth. The author divides the name variants into two categories: lexical and orthographic variants. This kind of research offers useful data for sociology, sociolinguistics and contact linguistics as well.

HAINDRICH, HELGA-ANNA